

С.В. Леонов, канд. екон. наук, доц.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

**ОПТИМІЗАЦІЯ ПАРАМЕТРІВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Вирішення проблеми оцінки оптимального рівня показників концентрації у банківській системі є одним із пріоритетних напрямків сучасних наукових досліджень, оскільки в даному випадку мова йде про вибір оптимального співвідношення між формуванням конкурентних відносин на фінансовому ринку та стійкістю банківської системи. Негативною стороною підвищення показників концентрації у банківській системі, а відповідно і рівня її стійкості, є збільшення процентної маржі, що, у свою чергу, збільшує обсяги прибутку банків, зменшує обсяги залучених коштів та призводить до зниження ефективності трансформації заощаджень в інвестиції через банківську систему, а як наслідок – скорочення її інвестиційного потенціалу. Таким чином, формалізація основних напрямків забезпечення стійкості банківської системи України та аналіз факторів, що збільшують ризик її втрати, дає можливість визначити оптимальні умови та необхідні параметри ефективного використання інвестиційного потенціалу банківської системи.

З метою врахування складності та динамічності трансформаційних процесів в банківській системі України особливої актуальності набуває поглиблення методичних засад формування індикаторів її стійкості шляхом формування наступних трьох груп відповідних індикаторів: 1) група загальних макроекономічних індикаторів стійкості банківської системи, які характеризують характер впливу змін, пов'язаних з загальною стабільністю економічних процесів та збалансованістю руху фінансових потоків, на стійкість банківської системи; 2) група індикаторів ефективності функціонування банківської системи, які характеризують характер впливу змін у достатності капіталу, ліквідності,

якості активів, прибутковості, ефективності та рентабельності банківської системи, на її стійкість; 3) група індикаторів адаптивності банківської системи до впливу внутрішніх та зовнішніх дестабілізуючих чинників, які характеризують її здатність при переході до кожного наступного етапу свого розвитку врахувати зовнішні та внутрішні зміни та повернутися до стабільного функціонування. Для визначення інтегрального рівня стійкості банківської системи України слід перейти до бінарних показників, які визначаються на основі нормативних значень відповідних індикаторів. У контексті здійснюваного дослідження важливе значення має не стільки сама імовірність стійкості банківської системи, а кількісна характеристика можливості відхилення від оптимального стану, індикатором чого виступає ризик втрати стійкості. Аналіз поліноміального тренда другого ступеня показника “ризик втрати стійкості банківської систем України”, побудованого на основі аналізу даних за 2004-2008 рр., дозволяє стверджувати, що при збереженні існуючих тенденцій у розвитку вітчизняної банківської системи в найближчі роки слід очікувати підвищення загроз втрати її стійкості.

Характеристика конкурентного середовища в банківській системі, формалізація його параметрів та аналіз структури, обґрунтування оптимального (з точки зору впливу на економічне зростання) рівня конкуренції є визначальними при оцінці ефективності трансформації заощаджень в інвестиції, а відповідно – і ефективності формування та використання інвестиційного потенціалу банківської системи. Інтегральний показник рівня конкуренції в банківській системі слід розраховувати як середньозважений рівень конкуренції на депозитному та кредитному ринках. На основі аналізу отриманих даних можна зробити висновок, що конкуренція у вітчизняній банківській системі в цілому та на депозитному та кредитному ринках зокрема протягом 2002-2008 рр. мала зростаючий характер, що дає підстави стверджувати про поступове збільшення інвестиційного потенціалу банківської системи.

Одним із найбільш загальних каналів впливу інвестиційного потенціалу банківської системи на економічне зростання є параметр, який відображає

частку “втрачених” заощаджень у процесі спрямування їх в банківські кредити та інвестиції. У цьому контексті норма втрат повністю асоціюється з ефективністю виконання банківською системою її трансформаційної функції, що вимірюється рівнем трансакційних витрат. Дослідження показало, що в середньому по банківській системі України цей показник складав: у 2002 р. – 13,4 %; у 2003 р. – 10,7 %; у 2004 р. – 7,86 %; у 2005 р. – 6,63 %; у 2006 р. – 7,32 %; у 2007 р. – 6,33 %; у 2008 р. – 8,4 %.

Виявлення взаємозалежності між параметрами функціонування банківської системи (ризиком втрати стійкості, рівнем конкуренції та рівнем трансакційних витрат) дає змогу формалізувати умови досягнення банківською системою рівноважного стану. Обґрунтовано, що найбільш адекватно ця взаємозалежність описується поліномом другого ступеня, причому як результативну ознаку запропоновано розглядати ризик втрати стійкості банківської системи та рівень трансакційних витрат, а як факторну – інтегральний показник рівня конкуренції в банківській системі.

Аналіз статистичних даних за 2002-2008 рр. дозволяє стверджувати, що зміна рівня ризику втрати стійкості банківської системи є більш значущим параметром впливу на інтегральний показник рівня конкуренції в банківській системі, ніж рівень трансакційних витрат. В контексті ефективного використання інвестиційного потенціалу банківської системи важливого значення набуває мінімізація трансакційних витрат при збільшенні рівня конкуренції в банківській системі. Разом з тим мінімізація трансакційних витрат при зменшенні рівня монополізації банківської системи супроводжується перманентним зменшенням рівня стійкості, що призводить до зниження ефективності використання її інвестиційного потенціалу. У свою чергу, наслідком збільшення рівня ризику втрати стійкості за рахунок зменшення монополізації банківської системи є зростання трансакційних витрат. Це призводить до відхилення параметрів функціонування банківської системи від їх оптимального рівня. Рівноважний стан банківської системи в контек-

ті ефективного використання її інвестиційного потенціалу може бути формалізований наступними координатами:

- інтегральний показник рівня конкуренції в банківській системі = 0,00296;
- ризик втрати стійкості банківською системою = 0,43;
- трансакційні витрати в банківській системі = 6,4.

Формалізація умов досягнення банківською системою рівноважного стану формує наукове підґрунтя для встановлення необхідних та достатніх умов формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу банківської системи в контексті забезпечення безперервності та розширеного характеру відтворення ВВП, задоволення грошово-кредитних потреб суб'єктів суспільних перерозподільних відносин.

Леонов, С.В. Оптимізація параметрів функціонування банківської системи України в контексті ефективності використання її інвестиційного потенціалу [Текст] / С.В. Леонов // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.) : у 2 т. / Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми , 2010. – Т. 1. - С. 53-55.